

Pulverkaffe på skærmen

*Dan Turèll
vurderer dansk
fjernsyns forhold
til musik — sat i
forhold til
mesterlige svenske
udsendelser*

FRA TID til anden har jeg ude i byen hørt skumlere og onde tunger hævde, at forkortelsen TV stod for Talentløshedernes Vagtparade. Det mener jeg nu slet ikke er rigtigt, ikke medmindre man forudsætter der tilige eksisterer en Talenternes Viljeløshed. Men i hvert fald på ét punkt kniber det ad helvede til i dansk TV, og det er selvfølgelig det såkaldte 'kulturstof', og endda ikke så meget film og teater (der jo er billedmedier) som litteratur, debat og — mest af alt — musik.

Det er så aldeles absurd, at man fra TV-side mener man skal undskylde sig over for seerne hver gang noget handler om det gode gamle håndværk musik (eller for den sags skyld poesi) — især eftersom meget få ting også visuelt er så spændende som musik, og musik-scenen i dag er så broget, bekræftende og besættende at der kunne laves sneisevis af udsendelser med, om og omkring den musik der spilles og spildes i disse år.

Jeg tænker ikke her på den lette underholdning med sine altid maksimale muligheder, heller ikke på den 'klassiske' musik hvis alment accepterede snob-value til enhver tid er god for en gang stryge-suppe på et mandags-program. Men jeg tænker meget bredt på alt hvad der så er tilbage, og på den brug TV som helhed gør af tidens musik.

GRUNDEN TIL disse overvejelser er, at man forleden i svensk TV kunne opleve et lille mirakel: En stiv times udsendelse om den ungarsk-amerikanske komponist György Ligeti, produceret i England. Ligeti — Greatest Hit efter min

*Den ungarsk-amerikanske
Komponist György Ligeti*

kalske edderkoppespind, de er fra hver sin vinkel på ustandselig vej ind til kernen af hvad musikken handler om — og de afspejlede på hver sin måde, musikalsk som menneskeligt, Lux Aeterna, Dette Evige Lys musikken er.

ALTSÅ: DET var bevægende og — med et gammelt ord — beåndende at se disse to forskellige mennesker og høre deres forskellige musik, bevægende som kun få musikalske oplevelser jeg husker fra dansk TV, hvor man aldrig har sanset at musikken er nærkontakt af tredje grad, men snarere anser den for et pausesignal. Den almindelige opfattelse i TV er tilsyneladende den, at et stykke musik må ikke vare for længe, for så keder folk sig. Som når man viser indisk musik, som for nylig, og så giver den 15-20 minutter — som om ikke selve den indiske musiks helligste princip er tid, organisk tid til at forløse ragaens bevidsthed! Det er simpelt hen Det Bedstestystemet, 'Verdens 25 kendteste symfonier' med hver sit tre minutters bravalla-brag. Ragaen gjort til pulverkaffe.

Og det er netop hvad dansk TV som regel gør ved musik, gør den til pulverkaffe eller alternativt til lagkager med flermeters pædagog-komplekser som fødselsdagslys. Ligesom når

mening det smeltende korværk Lux Aeterna, 'Det Evige Lys' — fortalte om sit arbejde, viste sine partiturer og forberedende tegninger frem, fortalte om hvordan bestemte landskaber, mennesker og situationer lå bag hans ideer, fik lov (og tid) til at være både alvorlig og pjattet — og fik i løbet af den time kommunikeret mere og mere levende musik end man har set nogen gøre det på en TV-skærm i årevis.

Men ikke nok med det: I søndags gentog miraklet sig, igen i svensk TV, denne gang — oven i købet — med en svensk produceret film om den nu svensk-amerikanske trompetist m. m. Don Cherry, oprindelig jazz-avantgardist og Ornette Coleman's makker, nu — som Ligeti — snarere en del af et 'fjerde standpunkt' en international etikettefri ghettoløs musik der tæller John Cage som Ravi Shankar og Per Nørgård blandt sine medlemmer, lad os sige: den rituelle musik, den der (på ny) er sig sin magi bevidst som magi, musik der er yoga.

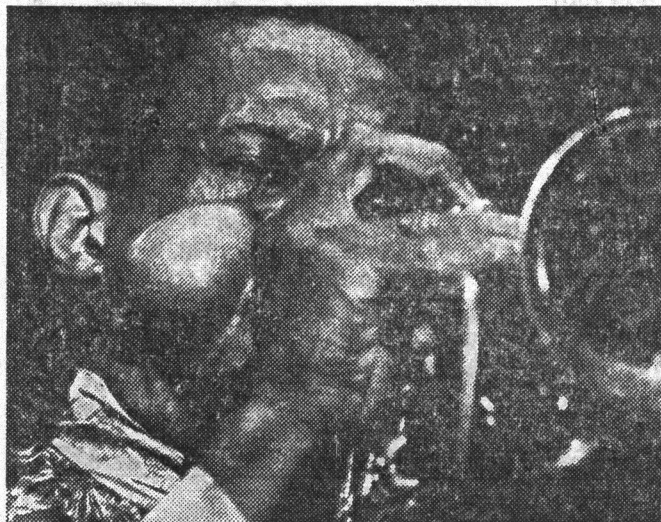
I endnu en time fik Don Cherry mulighed for at vise, udvikle, fortælle om sine ideer og sin musik, og igen fik man — i billeder fra de svenske skove såvel som fra Harlems hærgede slum — at se hvordan musikken fungerer i de fysiske rum, fik set Don Cherrys instrumenter, hans gader, hans sved på panden når Rashied Ali bankede på trommerne...

Det var som at se György Ligeti, en oplevelse på første hånd og af første rang. Den subtilt underfundige skolede gentleman Ligeti og den bandende og bedende heksemester Cherry har tilsyneladende ikke meget med hinanden at gøre — men alligevel. De er to af de tætteste tråde i nutidens musi-

man viser malerier i kunst-udsendelserne, og lige så snart kameraet fokuserer ind på den helvedes høstmark, så ved man at nu kommer strygerne sejlene, og der er intet at gøre, åh! Eller som når man kikker ind i ddt gamle renæssanceslot med de polerede møbler og straks kan se når Nikkelajsen holder op med at læse højt af kunsthistorien, at nu hjælper ingen Røde Mor, her kommer Mozart myldrende nu!

OG DET RENT ud patetisk pudsige er, at der sådan set ikke er afgørende forskel på hvilken musik det er. Lige så meget som et kvarters indisk musik irriterer dem der holder af det, fordi et kvarter ingenting er, intet at blive hjemme for, intet at åbne for, lige så meget irriterer en serie som 'All You Need Is Love' dem der holder af det, fordi de aldrig får et reelt og klart stykke musik, en sang, en sag, en ting, men altid bare en faden op og ned — og forklaring, forklaring, forklaring.

Man har nemlig aldrig tid til musik, ikke til den organiske tid musikken har, ikke i dansk TV. Men man har det altså i svensk. Og så er det bare jeg vil sige, at O. K., jeg er blevet for gammel til at tro på, at A/S Forenede Skolelærere på dansk TV vil følge med i hvad der sker i musikken, endsige tage et lokalt initiativ — lad os bare være realistiske, det er umuligt. Men én ting mener jeg dog de måtte kunne gøre: De måtte da for fanden kunne finde en blyant og bestille de to programmer med György Ligeti og Don Cherry, bare krydse dem af som man gør ved navneopråbet på skolen. Det ville på to timer give mere musik i TV (også i videre forstand) end der normalt indsniger sig på et år.

Den svensk-amerikanske trompetist Don Cherry